

שיח ושיג בפרשה

"אלה תלדו יעקב יוסף... (לז', ב')

מיהו יהודי / ובחרת בחיים הרב יפתח סופר

פירש"י כל מה שעבר על יעקב עבר על יוסף וכן פירשו הקדמונים [כך שמעתי] שאברהם יצחק ויעקב באו לתקן את חטאי אדם הראשון

אברהם אבינו ע"ה תיקן את חטא העבודה זרה בזה שנכנס לאש ולא עבד ע"ז, יצחק תיקן את החטא של שפיכות דמים בזה שפשט צווארו על גבי המזבח ואילו יעקב בא לתקן את עניין של עריות כדכתיב לגבי ראובן כוחי וראשית אוני. אלא שלא הושלם התיקון כיון שלא היה ליעקב אבינו ע"ה ניסיון ממש.

לכן היה צריך להביא את יוסף שיעמוד מול הניסיון וינצח, וזה שכתוב והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש שע"י הניסיון שעמד בו יוסף נעשתה האש של יעקב ללהבה ובה נשרף כל בית עשיו: וכתב הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל שמעולם הוא לא ראה תלמיד שלומד בהתלהבות ונופל מעבודת ה' והתלהבות זה כמו להבה שמכבה ושורפת את כל הרעות בעולם.

ומסופר על איזה תלמיד חכם בזמנו של רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל שנתן איזה דרשה שעה ארוכה בדברים עמוקים ואחר הדרשה שאלו את רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל מה הוא אומר על הדרשה? אמר הרב: הדרשה יפה אבל הדרשן הוא אינו יהודי כששמעו זאת מיד בדקו אותו ונתגלה שאינו יהודי וגירשוהו בבזיון גדול ואמרו בטוח יש לרב רוח הקודש אמר להם הרב: זה לא רוח הקודש פשוט מאוד שעה שלמה הוא מדבר דברי תורה ואינו זז זה לא יהודי...

ישראל לסגולתו

קנאה ושנאה מהצלחת השני בתורה וכדומה-המשך

הצורה הנכונה שמקנא בתלמיד חכם ובאדם הלומד תורה - לפי שרוצה להיות כמוהם ולהגיע למעלתם, אבל, חס וחלילה, אין עינו צרה בכבודם ובמעלתם, אלא ששואף לעשות כמעשיהם ולהיות אהוב לה' כמוהם. קנאה זו היא חיובית, ואדרבה - קנאת סופרים תרבה חכמה, ואין טוב יותר מקנאה זו שמרוממת את האדם, כי בלי שאיפה אי אפשר לגדל, ושאיפה באה רק מתוך כך שרוצה דוגמאות ודמיות של אנשים גדולים שהגיעו והשיגו, ויוצא לדרך ומהלך במסלוליהם.

אבל צר העין בהצלחת לומדי התורה וצר העין בכבוד הנתן לעוסקי התורה, נחשב הוא מכת "שונאי ה'", והנו יותר גרוע מהמקנא בהבלי עולם של בני האדם, כיון שעינו צרה בכבוד שמם המתרבה וגדל על ידי עמלי תורה.

ועל כך היה אומר הרבי אלימלך מליזנסק זיע"א: מה הסימן של עובד ה' אמתי ובמה יבחן אפוא אם עובד ה' באמת הוא? כשרואה את חבריו מצליחים ממנו בתורה ובעבודת ה' ולבו טוב עליו, ושמח בראותו חילים חרוצים לדבר ה'. זהו עובד ה' באמת.

והוא שעה משה רבנו, עליו השלום, כשבאו ואמרו לו "אלמד ומידד מתנבאים במחנה" - "מי יתן כל עם ה' נביאים". וכיצד, ומה העצה להתמודד עם בעיה זו? להתבונן.

יתבונן האדם: אם המצליח מצליח מצד שהוא מכשר יותר, יש לו כשרונות לתפס מהר ולא לאבד מה שהוא שומע, ואתה מרגיש שבמה שתרוץ אחריו וגם אולי תשתדל יותר ממנו - לעולם לא תגיע אליו, אם כן, זו מתנת שמים. שהוא יעבד בנתונים שלו וימצא אותם, ואלו אני עובד בנתונים שלי. כך ה' ברא אותי, וכך ה' ברא אותו. זה כבר גזרת שמים, ומה אני צריך להתערב בזה?!

ואם אינו בעל אותם כשרונות, אלא שהוא משקיע יותר - אז במה הקנאה? תשקיע כמוהו - ותשיג כמוהו. הוא, בעצם, לא עשיר יותר ממך. (הרב יעקב לוגאסי)

אמונה

מב. לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו את השבת, ובטלו קריאת שמע, שחרית וערבית, ובטלו תינוקות של בית רבן, ולא היה להם בששת פנים זה מזה, והשוו קטן וגדול, גם לא הוכיחו זה את זה, גם בזו תלמידי חכמים,

שבת חתן

בשבת חתן, יקדימו לשיר שירי שבת לכבוד שבת קודש, ולאחר מכן ישירו שירים לכבוד החתן, מפני שהשבת יותר מקודשת מהחתן, וגם היא תדירה, ותדיר ושאינו תדיר, תדיר קודם. (3)
 (3). בשו"ת תורה לשמה (סימן עה) נשאל: מנהגן של ישראל לומר פזמונים של שבת בסעודת שבת לכבוד השבת, וכן פזמונים של מילה בסעודת מילה לכבוד מצות המילה. ויהי היום חל מילה בשבת אצל אדם חשוב שבעיר, והיו כמה אורחים מוזמנים בביתו, והתחילו לומר פזמוני השבת, ובדעתם לומר אחר כך פזמוני המילה, ויען חכם אחד ויאמר, לא טוב עושים להקדים פזמוני השבת לפזמוני המילה, מאחר שהמילה דוחה שבת, נמצא מצות המילה עדיפה. ועל כן יש להקדים הפזמונים המתוקנים לכבוד מצות המילה תחילה, ואחריהם פזמוני השבת. ועתה באו לשאול אם צדק החכם המערער בדבר זה או לאו.
 תשובה: יפה עשו המפזמים להתחיל בפזמוני השבת לכבוד שבת ואחריהם פזמוני המילה, דמאחר שאפשר לקיים שניהם, תדיר עדיף, ולכן יפה עשו להתחיל בשל שבת קודם כי השבת תדיר, ותדיר קודם. זאת ועוד השבת נקרא קודש והוא תדיר ומקודש. ע"כ. ועל פי זה כתב בספר החופה והנישואין (עמוד 194), שיש להקדים שירים לכבוד שבת, ורק לאחר מכן לשיר שירים לכבוד החתן. ודרך אגב ראה בספר שבת מלכתא לגאון הצדיק רבי שמשון פינקוס זצ"ל (עמוד קכה), שיש להקדים את דברי התורה לזמירות שבת בין בסעודת היום ובין בסעודת הלילה, וראה לזה מהגמרא במגילה (יב:): שרבותינו עמדו על ההבדל המהותי שיש בין סעודתם של ישראל לסעודתם של הגויים, שהגויים פותחים את סעודתם בדברי הוואי, ואילו ישראל פותחים את סעודתם בדברי תורה ובשירות ותשבחות. ומשמע שדברי תורה קודמים לשירים. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

כבוד רבו / חב"ד

בשלהי שנת תשנ"ה ביקר האדמו"ר הקודם מסטריקוב, בראש קבוצה מחסידי, בבית-העלמין הישן בוורשה. לאחר שהשתטח על קבר זקנו הגדול, הרבי הזקן מסטריקוב, החל האדמו"ר לסייר בין המצבות הסמוכות. היו שם מצבות עתיקות-יומין של חסידים, לצד מצבות של ילדים שלא טעמו טעם חטא. כל קבר וכל מצבה – עולם ומלואו. שורות-שורות של מצבות המקפלות היסטוריה של מאות שנים.

לפתע נעצר האדמו"ר ליד אחת המצבות, ובהתרגשות גדולה קרא: "ר' נתן בוימגולד!... איי, איי, איי ר' נתן...".

לאחר שהפליג בהרהוריו שעה קלה, צף ועלה, כמתהום הנשייה, מעשה ישן, הקשור באחד הנכבדים והחשובים שבקהילת חסידי וורקה בוורשה – תלמיד-חכם ובעל ממון, ר' גבריאל בוימגולד שמו, אביו של אותו ר' נתן, שלייד קברו ניצב עתה האדמו"ר.

"זה היה באחד מלילות השבוע", פתח האדמו"ר את סיפורו, שכמו העביר את החבורה הסובבת אותו לימים אחרים. "על דלת ביתו של ר' גבריאל בוימגולד נשמעו נקישות קלות. בעל הבית ניגש לפתוח את הדלת בהתלהבות של מצווה. מן הסתם, הרהר בלבו, אין זה אלא אחד מ'אורחיי' המסורתיים, עני או גלמוד המשחרים לפת לחם.

אולם להפתעה שנגלתה לעיניו לא פילל: בפתח הבית עמדו שניים מצדיקי הדור, מפארי יהדות פולין, רבו של ר' גבריאל, הצדיק הקדוש רבי יצחק מוורקה, ולצידו ידידו הטוב, הגאון הקדוש רבי יצחק-מאיר מגור, בעל 'יחידושי הרי"ם'.

ר' גבריאל הנרגש פתח את דלת ביתו לרווחה, ובדחילו ורחימו, ועם כל גינוני הכבוד האפשריים, קיבל את פני אורחיו הנכבדים.

תוך כדי דיבור התקרב ר' גבריאל אל רבו, הרבי מוורקה, והתעניין לסיבת בואם של הצדיקים בצל קורתו. הרבי מוורקה גילה לתלמידו החביב כי מטרת בואם היא לאסוף כסף למטרות חשובות – מצוות פדיון-שבויים ומצוות הכנסת-כלה. עוד הוסיף ואמר כי בדעתם לבקר, בימים הקרובים, בביתם של עוד כמה וכמה מנגידי החסידים, כדי שיוכלו לרכז את הסכום הגדול הדרוש למימוש שתי המשימות הקדושות.

בימים ההם נהגו עשירי ורשה להחזיק בביתם ארגז מיוחד של כסף מזומן – לעסקה מזדמנת שאי-אפשר לדחותה, למטרות צדקה דחופות, וכיוצא באלה. ר' גבריאל עזב לרגע קט את טרקלין האורחים ונכנס לחדר-עבודתו. כעבור דקה, לאחר שבדק את תכולת קופסת הכסף שלו, חזר אל הטרקלין.

"יאמר-נא לי רבנו, לאיזה סכום של כסף בדעתם להגיע בסופו של דבר?", פנה אל רבו בהכנעה ובענוות-חן.

"שלושת-אלפים רובל!", השיב לו הרבי מוורקה.

ר' גבריאל חזר לחדר-העבודה, מנה את הכסף, וכעבור רגעים אחדים אחז בידו צרור שהכיל את מלוא הסכום שנקב בו הרבי – שלושת-אלפים רובל, טבין ותקילין!

האדמו"רים מוורקה ומגור קמו ממקומותיהם, משתאים לנוכח נדיבות-הלב הבלתי-רגילה, מודים לר' גבריאל בכל לשון ומרעיפים על ראשו ברכות. ואולם התפעלותו של הרבי מגור עלתה על גדותיה וכעבור רגע פנה אל ר' גבריאל, החסיד המופלא, ושאלו: "יסביר לי מר, מה גרם לך לתת לרבי את מלוא סכום הכסף, ומה טעם יצאת מגדרך לתת סכום גדול ועצום שכזה?!"

ר' גבריאל נשם עמוקות, ברר את מילותיו, ובהתרגשות גדולה פנה להסביר לרבי מגור: "אכן, אמת כי אינני חייב לתת סכום כסף גדול כל-כך, שהרי מצינו בהלכות צדקה דינים מפורשים הקובעים כמה צדקה על האדם לתת, ואף מציבים לו סייגים במצווה זו. אולם כאשר לנגד עיני עומד כבודו של מורי ורבי הקדוש (מוורקה), חשבתי לעצמי כי אין זה יאה שהרבי בכבודו ובעצמו יסובב על פתחי נדיבים ויסביר להם את גודל מצוות הצדקה. על-כן, כדי לחסוך מהרבי חוסר נעימות ופגיעה בכבודו, נתתי בידו את מלוא סכום הכסף הדרוש".

כששמע היחידושי הרי"ם תשובה מרגשת זו יוצאת מפיו של חסיד וורקי אמיתי, היודע להוקיר ולכבד חכמים, נשא תכף ומיד תפילה חרישית שנשמעה היטב באוזני העומדים סביב – "חסיד כזה, אשר כבוד רבו יקר אצלו עד כדי כך, עמו חושק אני להשיא את צאצאיי".

ואכן, תפילת הרבי מגור נענתה ונתקיימה ברבות הימים, כאשר בנו של ר' גבריאל, הלוא הוא ר' בעריש בוימגולד, נשא לאישה את נכדת בעל היחידושי הרי"ם, בת-בנו, הצדיק רבי אברהם-מרדכי מגור.

"כאלה היו חסידים בדורות הקודמים!", סיים האדמו"ר המנוח מסטריקוב את סיפורו. "ואני זכיתי להכיר היטב את ר' נתן, שהיה חסיד בעל מידות נאצלות, אהוב על הבריות, וכל ימיו ישב על התורה והעבודה", הוסיף בהצביעו על קברו של ר' נתן, בן-זקונו של ר' גבריאל בוימגולד.